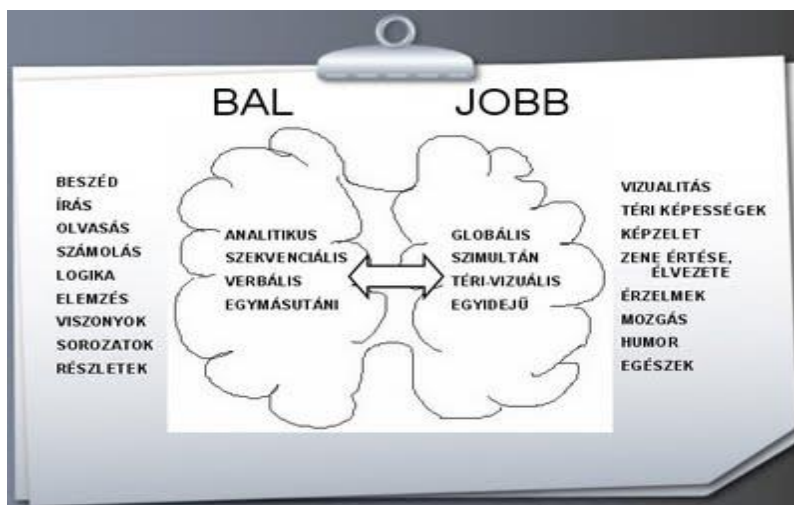

Szubjektív és objektív realitás: A képekben („képi”) gondolkodó ember

I. Néhány szó az adatfeldolgozásról

Két agyféltekénk két különböző „nyelvet” beszél

Az emberek többségénél a *bal* többnyire a logikus-analitikus, verbális adatfeldolgozás helye. Itt észleljük a részleteket és a dolgok sorrendjét. A *jobb* agyfélteke benyomásokban, nonverbális módon, képekben dolgozza fel az információt, beleértve a nyelv non-verbális elemeit is. Itt érzékeljük az „egészet” is; mindnyájan ismerjük pl. az „aha!” érzetét, amikor „összeáll a kép”.

Ráadásul születéskor fejfel lefele látjuk a világot és később is, két agyféltekénk tükörképben érzékeli a látott képet, de csak a domináns agyteke által észlelt képet „látjuk”. Tehát az, pl. hogy **b**-nek vagy **d**-nek, **p**-nek vagy **q**-nak olvasunk-e egy **b** betűt, az attól függ, hogy melyik agyféltekénket aktiváljuk éppen és melyiknek a képét és hangzását tanultuk meg elfogadni.

Óvodás korban még többnyire a jobb agyfélteke a domináns, hiszen a gyermek, születésétől fogva, a szenzoros benyomások és képek által ismeri meg a világot, s a verbális, baloldali funkciók kialakulása egy hosszabb folyamat.

6,5-7,5 éves korban ugrásszerű idegrendszeri fejlődés megy végbe, amely során a két agyfélteke összeköttetései (az ún. Kérges test idegrostjai) megerősödnek, ezáltal a gyermek később (8 éves kor fölött) egyre összetettebb feladatok megoldására is képes lesz.

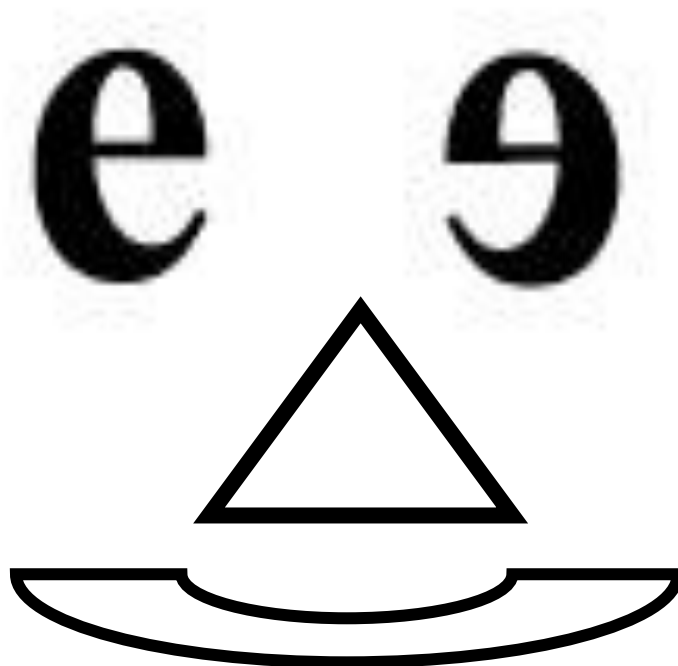
A tudomány még nem tud pontos választ adni az agyteke dominancia kialakulására, de az biztos, hogy korai mozgásfejlődés során megy végbe. Ha a keresztmozgások koordinációja azonban még 8 éves kor felett sem automatizálódott megfelelően, az arra utal, hogy a két agyfélteke sem kommunikál még megfelelően egymással.

Ha tehát a gyermek korának megfelelő mozgásfejlődési szintje hiányosságokat mutat, fennáll annak a veszélye, hogy a két agyfélteke később sem működik majd harmonikusan együtt. Mindez nehezíti a középvonalon való áthaladást, és hátráltathatja az információfeldolgozást, vagyis a képi és verbális információk összehangolását is.

Az íráshoz-olvasáshoz - vagyis a látott szimbólumok (=betűk) és a hozzájuk kötendő képek összekapcsolásához, valamint a szem-kéz koordinációjához, és a térbeli tájékozódáshoz is nélkülözhetetlen a szemizomzat megfelelő, gördülékeny mozgathatósága és a szemek együttműködési készsége. A két szemnek pedig teljes harmóniában kell együttműködnie az összes többi, ezt alátámasztó, fejlett keresztkoordinációs rendszerrel.

Bal agyfélteke

Jobb agyfélteke

Két agyféltekénk tükörképben éli meg a képeket (a betűk képét is!). Így, ha a bal agyfélteke dominanciája nem alakul biztonságosan ki, jogos lesz a kérdés: „Melyiket válasszam???”

Itt alább 40 térbeli/diszlexiás(?) variációs lehetőséget látunk a holland **KAT** szó leírásához.

Ha nem tudjuk, mit jelent, = **vagyis nem tudunk KÉPET kapcsolni hozzá**, akkor teljesen mindegy, hogy honnan nézzük a 3 jelből álló csoportot, nem lesz számunkra jelentése...

KATTAATKAT
TAKKATAAT
KATTAATKAT
AKTAAATKAT
AKTAAATKAT
AKTAAATKAT
ATKATAATKAT
KATAATKAT
AKTAAATKAT
ATKATAATKAT

KAT + = MACSKA

II. Agyunk adatfeldolgozása a mozgásterapeuta szemszögéből

- **A „képi gondolkodó” fogalmának története és szűrése**

A „képi gondolkodó” kifejezés hosszú évtizedek óta létezik. Az 1930-as években egy holland logopédus, a hágai Maria J. Krabbe vezette be azt az új gondolatot, hogy vannak olyan emberek, akik szavak helyett képekben gondolkodnak. Európa szerte előadásokat tartott. Munkásságát a szintén holland Nel Ojemann (1914-2003) nagy lelkesedéssel folytatta, aki Montessori iskolai tanítónő és fejlesztő pedagógus volt, és évekig a Groningeni Egyetem pedagógiai tanszékén oktatott.

Ő fejlesztette tovább és alkalmazta 1955 óta az angol science fiction író, H.G. Wells 1911-ben publikált eredeti ötlete alapján létrejött, és a pszichológiában is közel egy évszázada használatos „Világteszt” vagy „Világjáték” néven ismertté vált, non-verbális vizsgálati módszert is, amely alkalmas a képi gondolkodó gyermekek kiszűrésére, tesztelésére és fejlesztésére.

A feladat itt az, hogy *„Építs egy falut, ahol magad is szívesen laknál!”*

A felhasznált elemek számából és egymáshoz való viszonyából könnyen elhatárolható az *analitikus gondolkodó* munkamódszere és meglátása a *képi, holisztikus gondolkodótól*.

A szakemberek képzését a mai napig is végzik a Groningen-i Ojemann Intézetben. Nagyon leegyszerűsítve: amennyiben a felhasznált elemek több, mint 2/3-a egy egységet alkot, az arra utal, hogy az illető logikája az *egészről a részletek felé* haladva működik.

Az Ojemann-féle világteszt

- **Képi gondolkodó**

A képekben, holisztikusan gondolkodó személy (=„**képi gondolkodó**”) képekben, benyomásokban és eseményekben gondolkodik, nem szavakban vagy kifejezésekben. Térbeni gondolkodónak („térlátó”-nak) is nevezhetjük őket. Egy egyszerű kis próbát is tehetünk erre. Ha az olvasó a „fenyő” szóra gondol: mit lát? A legtöbb ember a F-E-N-Y-Ő betűit látja maga előtt. Egy „képi gondolkodó” egy fát lát, a formáját, a törzsét, ágait és tűleveleit.

A képekben való (jobb agyfélteke dominanciás) gondolkodás az adatfeldolgozás holisztikus, de igen konkrét formája. Merőben eltér a verbális (bal agyfélteke dominanciás) gondolkodástól.

A képi gondolkodó nemcsak extrém módon vizuális, de egyben térbeli gondolkodó is. Legszívesebben a saját tapasztalataiból, a látottakból szerzett információval működik. Hallgatva figyelni nem az erőssége. Nem minden szóhoz lehet képet kötni, így a túl sok szótól összezavarodik. Szeme előbbre jár, mint a füle. A képi gondolkodó egy szempillantás alatt átlátja a legbonyolultabb helyzeteket is és azok minden lehetséges összefüggését. Az egyik kép azonnal egy következőt hív elő. Ezáltal egy képi gondolkodó a másodperc töredéke alatt olyan megoldásokra jut, amelyeket egy másik személy sose tudna kigondolni. Az ilyen asszociatív, villámgyors gondolkodásmódnak egyik hátránya, hogy az illető a környezete szemében gyakran kaotikusnak tűnik.

- **Nyelvi nehézségek**

Mivel a „képi gondolkodók” *képekben* gondolkodnak, nem szavakban, sokszor nehezükre esik a képeket szavakba foglalni, vagyis agyuk képi nyelvezetét verbális nyelvre lefordítani és a megfelelő szavakat a képhez megtalálni.

Két véglet a leggyakoribb:

- *vagy* nagyon sok szóval próbálják a képeket a lehető legpontosabban leírni, ezért történeteik cikornyásak, véget nem érők, sokszor csapongóak, és a kívülállók számára alig követhetők;
- *vagy pedig* bele se fognak, és csak röviden, tömören jelzik, amire gondolnak. Ez utóbbi azonban (különösen egy írásos dolgozatnál, vizsgafeladatnál) jogtalanul azt a benyomást kelti, hogy nem tudnak eleget a témáról!

Ha valamit mesélnek, sűrűn használják az „izé...”, „ööö...”, „háááát”, „hogymondjam...”, „hogyshívják...” „tulajdonképpen...” vagy hasonló, időt nyerő kifejezéseket. Lelki szemük előtt filmszerűen, képekben látják az egész történetet, amelyekhez nehezen találják meg a megfelelő szóbeli leírást. Ugyanez történhet a számokkal is. Fejben tudják, de kimondani...?!

Egy képi gondolkodó a „szekrény” szóra egy szekrényt, a „labda” szóra egy labdát, a „dob” szóra egy dobot lát. Látja a szekrényt, a labdát, dobot előlről, oldalról, felülről, körbe, minden felől, ami a tényen nem változtat: a *szekrény=szekrény*, a *labda=labda*, a *dob=dob* marad.

A probléma ott kezdődik, amikor a betűket és a hozzájuk tartozó hangokat kezdik tanulni. Mert ugyebár, egy **b** máshonnan nézve egy **d**, és a feje tetején állva pedig **p** vagy **q** is lehet...

- **Sorrend és szubjektív realitás**

A képi gondolkodók figyelme hamar másra terelődik, mert épp', amikor valamit elkezdenének csinálni, máris egy másik dolog ötlük a szemükbe, amire azonnal reagálnak is. Csaponganak.

A szülők számára ezt nehéz követni. Egy olyan összetett feladatsort, mint pl. „*mossál fogat, vedd fel a kabátod, fogd a táskád és utána gyere ki és ülj be az autóba*” egy képekben gondolkodó személy számára szinte lehetetlen kivitelezni. Miközben a feladat részleteit hallgatja, már látja is élethűen a fogkefét, a fogason kabátját, alatta egy táskát és a ház előtt az autót. Fogmosás közben azonban számára a képek intenzív megjelenése által teljesen valóságosnak tűnik, hogy a felsorolt dolgok már meg is történtek és teljes lelki nyugalommal valami mással kezd játszani. A feladat többi részét már úgy tűnik, el is felejtette.

Tehát a meg nem történt eseményekről alkotott, előrevetített kép ugyanolyan valóságos számukra, mint a valójában megtörtént dolgok emlékképe.

A képi gondolkodó csemeték szülei számára mindez nehéz és tényleg felfoghatatlan:

Kétségbe esve kérdezik a jól ismert kérdést újra meg újra: „Mondd, te sose figyelsz arra, amit az ember mond neked?” De ez nem a gyerek figyelmén vagy nem-akarásán múlik, hanem ő egyszerűen nem képes máshogy' működni!
Az iskolában is feltűnik, hogy folyton „álmodozik”. A tanárok gyakran kérdezzetik: „Tényleg buta ez a gyerek, vagy csak engem akar bosszantani?”

Sokszor vitatkozik a gyerek, hogy „*nem is azt mondtad*”, vagy „*nem is azt mondtam*”. És sokszor őt magát is hazugsággal vádolják, pedig éppen az ilyen (jobboldali agyfélteke dominanciás) gyermeknek különösen jól fejlett az igazságérzete, hiszen az az alközpont, amelyet leegyszerűsítve „igazság-központ”-nak nevezhetünk, a jobb agyféltekében található.

Néhány példa:

1. A tanító néni tollbamondást diktál.

- „Az ég kék.” – Ákos ír.
- „A nap süt.” – Ákos ír.
- „A pipacsok virágoznak a mezőn.” – Ákos ír.
- „A pillangók vidáman kergetődznek.” – Ákos ír.

A tanító néni odalép Ákoshoz és felolvassa, amit a kisfiú leírt: „Egy szép nyári nap van.”

A tanító néni felkiált: „No de Ákos, én nem ezt mondtam!”

Ákos méltatlankodva válaszolja: „De igen, tanító néni, ezt tetszett mondani!”

És Ákos szempontjából neki van igaza: A tanító néni **pontosan** ezt mondta...

2. Balázs a Világjáték elemeiből falut épít. Az eredmény egyetlen igen magas, bizonytalanul himbálódzó toronyépület, amelyben az összes építőkockát egymásra rakta, a többi elem pedig (állatok, autók, emberi figurák, kerítéselemek, stb.) egy kupacban, felhasználatlanul hevernek.

„Kész!” – jelenti büszkén.

Az átvitt értelemben feltett kérdésre, hogy szeretne-e „**valamit hozzátenni**”, ez a válasza:

„Miért? Van még kocka?”

3. A feladat: „Érintsd meg a jobb kezeddal a bal térdedet!” Kinga kis gondolkodás után megérinti a jobb kezével a bal térdét.

Folytatjuk: „Bal kéz, jobb szem”, bal kéz bal fül, jobb kéz bal fül”, stb.”. Hibátlan.

A „**Bal kéz, jobb sarok**” utasításra Kinga kinyújtott **bal kézzel**, habozás nélkül, határozott lépésekkel a **szoba jobb sarkához** megy. Szemei előtt ui. azonnal megjelent a konkrét, szó szerint értelmezett kép: **bal kéz – jobb sarok**....

- **Korai fejlődés**

Mindnyájan „képi gondolkodóként” születünk. Hiszen egy csecsemő még nem ismeri a szavakat. 4-6 éves korig minden gyerek többé-kevésbé képi gondolkodó. Többnyire képekben, benyomásokban, eseményekben gondolkodnak, határérzetük és időérzetük még nem alakult ki.

Ahogy óvodáskorban javul a beszédképesség, és fokozatosan kezd a verbális nyelven való gondolkodás kialakulni, lassanként egyre inkább háttérbe szorul a képi adatfeldolgozás aránya. 6-8 éves kor körül ez a folyamat eléri azt a verbális szempontból „iskolaérett” szintet. 8 éves korra a két agyfélteke funkciója - ideális esetben - egyre jobban elkülönül egymástól, majd egymást harmonikusan kiegészítve működik:

- a bal félteke többnyire a részleteket, a logikus-analitikus és verbális információkat dolgozza fel,
- a jobb pedig a benyomásokat, képeket, a non-verbális információt, az „egész” fogalmát.

Ily módon alakul ki tehát az „munkamegosztás”, hogy **a két agyfélteke „két különböző nyelven” beszél.**

Mivel a mai iskolarendszerben a nyelvnek, a verbális információ-elsajátításnak túlnyomó szerepe van, szükséges, hogy egy iskolás gyerek a baloldali funkciókat is jól uralja.

Vannak azonban olyan emberek, akik ezen az életkoron túl is a képekben való gondolkodást részesítik előnyben; ők lesznek az ún. „klasszikus képi gondolkodók”.

Bal agyfélteke = szavak

Jobb agyfélteke = képek

Innen is látszik, hogy mennyire fontos, hogy a gyermek agya és teste szimmetrikusan fejlődjen. Csak így tud az információ a képeket, benyomásokat feldolgozó jobb agyfélteke és a szavakat, verbális információt dekódoló (megfejtő) bal agyteke közötti Corpus Callosum (Kérges test) „gyorsforgalmi úthálózatán” zavartalanul közlekedni.

10 éves korig a két agyfélteke közötti együttműködés különösen jól fejleszhető.

Minél előbb (felismerjük, hogy a gyermek képekben gondolkodik, annál jobban megértjük őt...otthon és az iskolában egyaránt.

- **Hogyan ismerhetünk fel egy képekben gondolkodó személyt?**

Nem szükséges tesztet alkalmazni – a képekben gondolkodó személyt (s ennek is vannak fokozatai) sok mindenről felismerhetjük.

Minden ember képi gondolkodóként születik, a nyelvet csak később tanuljuk. A kisgyerek előbb tanul meg beszélni, minthogy magát a nyelv fogalmát felfogná. Fokozatosan fedezi fel, hogy a hangoknak értelme is van, ami által a körülötte levő emberekkel beszélni lehet.

A képi gondolkodók azonban később is előnyben részesítik a képeket a szavakhoz képest. Sokszor nehezőkre esik, hogy a képeket szavakká ültessék át.

Ezáltal több időre van szükségük, hogy elmeséljenek valamit, és sajátos kifejezéseket használnak, sokszor egyéni szókincsük van. Éppen ezért nehezőkre esik egy történetet pontosan elmesélni vagy egy szöveges tananyagot pontosan idézni, mert a szövegről előbb egy saját képet kell alkotniuk, majd ezt a képet újból sajátos nyelvezetükre kell lefordítaniuk, hogy egyéni szókincsüket használva újra leképezzék azt...

A képi gondolkodó gyerekek néhány további ismertető jele:

- Vizuális képességeik erősebben fejlettek auditív képességeiknél; könnyebben tanulnak abból, amit látnak, mint amit hallanak.
- Empatikus készségük nagy, bele tudják képzelni magukat a másik helyébe, és utálják a veszekedést és a konfliktusokat.
- Imádják a fantáziajátékokat és képesek teljesen elmerülni a játékban; ha valaki hirtelen kikökkenti őket belőle, gyakran dührohamot kapnak.
- Kitartásuk néha meghökkentő, akár kényszerességig fokozódhat.
- Többnyire imádják az építő-játékokat, ami által 3 dimenziós belső világukat jobban kifejezésre tudják juttatni.
- Nagyobbacska gyerekként is nyelvi fejlődésük sokszor elmarad társaikétól.
- Nehezen tudják magukat szavakban kifejezni, több időre van szükségük hozzá és sajátos szókincset, kifejezéseket használnak.
- Sokáig játékosak maradnak.
- Érzelmileg könnyen sebezhetőek.
- Nehezen tudnak koncentrálni.
- Sokszor fantáziadús kitalált történeteket mesélnek.

Az ilyen személyek mindig úgy érzik, hogy még tengernyi idejük van, jóval több mint a valóságban. **Nincs időérzékük.** Az ilyen gyerekek nem képesek a házi feladatot megtervezni és időben elvégezni. Elfelejtik a megbeszélte időpontokat, nem szeretnek az órához igazodni és mindig kifutnak az időből. Sietségükben összezsápják a dolgokat, ettől **hanyagoknak** tűnnek.

Azonnal reagálnak az első szóra és már nem is hallják a többit. Az első benyomásból ítélnék, és azonnal reagálnak is rá. Úgy gondolják, hogy ők már eleget tudnak a dologról, ezért **sokszor felületesnek** tűnnek. Mivel a megoldandó feladatokat és problémákat teljességükben lelki szemük előtt látják, hamar úgy gondolják, hogy már eleget tudnak a házi feladról, és már meg is tanulták azt, miközben az anyag még messze nem ülepedett le bennük.

Mivel a képi gondolkodók gondolatai **nagy bakugrásokban haladnak**, kaotikusnak tűnnek.

A képekben gondolkodó emberek mindig az **egész** képet látják. Általánosságban véve az **egészből** közelítenek a **hasonló részletek** és **nem a különbségek** felé.

A koordinált mozgáshoz és eredményes információfeldolgozáshoz mindkét agyfélteke összehangolt működésére van szükség. **Az általános iskolai rendszer** viszont elsősorban a **sorrend és a részletek** megtanulására fektet nagy hangsúlyt, **ami nem a képi gondolkodók erőssége: ők inkább a jobb agyféltekéjüket részesítik előnyben.**

A betűk és a hozzájuk kapcsolt hangok megjegyzése sűrűn problémát okoz nekik.

Sokszor még a tízes számrendszerbeni szorzótábla megtanulása is nehezen megy, és a helyesírás is, különösen a hasonló hangzású betűké, mint pl. a **j** és az **ly**, vagy a dupla mássalhangzók, hosszú magánhangzók. Legtöbbjüknek nehézségeik vannak a nyelvtani szabályokat betartásával: nekik **a tartalom a lényeg, nem a forma.** A sorrend, a részletek feldolgozása bal agyféltekei feladat, és számukra ez a legnehezebb.

Érdeklődésük igen szerteágazó, élményeikre és eseményekre nagyon sokáig emlékeznek és társadalmi-közösségi viszonylatban nagyon érzékenyek. Sokszor úgy tűnik, mintha felületesek lennének, **közben meglepően jól tudják, hogy a szövegben miről is van szó.**

Ha valaki képekben gondolkodik, az többé nem múlik csak úgy el, azt nehéz kitörölni az emlékezetből.

- **Hogyan lesz valaki „képi gondolkodó”?**

Kutatások azt mutatják, hogy a képi gondolkodásra és annak egyik lehetséges velejárójára, a diszlexiára való hajlammal örökletes tényezők is közrejátszhatnak, bár a „diszlexia-gént” még keresik.

Egy másik, igen fontos tényezőről nincs vizsgálati adat, mégpedig a **környezeti hatásokról: a szülők non-verbális mintájáról** és arról a tényről, hogy a képekben gondolkodó szülők maguk is másképp szolgáltatják az információt és a mintát gyermekeiknek. Sokszor, anélkül, hogy tudatában lennének ennek, a szülők maguk is ettől „szenvednek”.

A legtöbb vita akkor alakul ki, ha a partner nem így, hanem erősen racionálisan gondolkodik és mindketten képtelenek elfogadni, hogy máshogyan is lehet a dolgokat látni.

Bosszankodnak, hogy a másik **nem úgy érti, nem azt látja, amit/ahogyan ők.**

Nem, valóban nem érti, nem látja.

És ez nem nem-akarás kérdése. Az ő agya valószínűleg valóban máshogyan működik.

Mivel a gyermekek agya kezdetben olyan, mint egy íratlan lap, természetesen közvetlen környezetükből érkező korai ingerek és benyomások formálják azt. Tehát, **amilyen típusú mozgási, verbális és non-verbális inger éri a gyermeket, olyan módon, abban az irányban fejlődik az agya is.** Így ez a tényező semmiképp nem elhanyagolható.

Ide tartozik továbbá azoknak az egyre sokasodó szimbólumoknak, logóknak, jeleknek és képeknek a hatása, amelyekkel a globalizálódó reklámvilág, a TV és a digitális/vizuális

kommunikációs eszközök sokasága használ világszerte. **Ez is túlnyomóan a non-verbális kommunikáción alapul**, és egyre inkább azon készségek fejlődését serkenti. A XX-XXI. század gyerekei egyre inkább ebbe nőnek bele. Az sms, e-mail, facebook általi kommunikáció és a nyelvek el-amerikanizálódása következtében az írott anyanyelv bizony minden országban elsatnyul, elkorcsosodik, és a helyesírás, írásjelek a háttérbe szorulnak

- **Hogyan segíthetünk?**

Például korai fejlesztéssel, és a gyermek szimmetrikus mozgásfejlesztésével sokat tehetünk azért, hogy a másik agytekéjét is megtanulja jobban használni.

Megfigyelték ugyanis, hogy a képi gondolkodó gyerekek csecsemőként maszatolva esznek, sokat nyáladznak, későn kezdenek el járni, miközben a lábcskáik elé néznek. Ha ezekkel a gyerekekkel mozgáskészségük és szimmetriájuk javításán dolgozunk, sok javulást érhetünk el abban, hogy jobban ki tudjanak lépni a képi gondolkodásuk beidegződéseiből és a verbális – analitikus típusú gondolkodást is magukévá tegyék.

Fontos, hogy ne csak nehézségeiket soroljuk fel, hanem különleges adottságaikat is felismerjük, és azokat bennük, ill. környezetükben tudatosítsuk, támogassuk!

A képi gondolkodás ui. **különleges készség és nem valamiféle betegség vagy működési zavar**. Sokan olyan különleges adottságnak, tehetségnek tartják, amivel bizony nehéz együtt élni, és amit környezet igen kevéssé ismer, ennél fogva nem is tolerál.

Maguk a képi gondolkodók is sokszor meg nem értettnek érzik magukat, és nehéznek tartják, hogy kénytelenek szüntelenül a környezet elvárásaihoz alkalmazkodni.

Mindenképp nagy segítség nekik, ha konkrét struktúrát viszünk az életükbe, pl.:

- **röviden és konkrétan** körülhatárolt dolgokban állapodunk meg velük, és világosan
- fogalmazunk;
- mint amikor a kisgyerekeknek a vajás kenyeret „katonákra” vágjuk:
- **nem adagoljuk túl** az információkat és a feladatokat, és a mondanivalót **rövid, pontos, tényyszerű, tözsvas utasításokban**, szinte katonás parancsok formájában adagoljuk;
- az utasítások és feladatok legyenek egyszerű lépésekre bontva, és várjuk meg, ha lehet, amíg az elsőt végrehajtják (= megrágnak és lenyelik az első falatot).
- vázlatos listákat diktálunk az aktuális teendők lépéseiről és elismételjük vele hangosan a közvetlen feladatokat.

De: mindig győződjünk meg arról, hogy **tényleg ugyanazt értik-e** a szavak alatt, mint mi...?

Fontos minden eszköz, amellyel az időt kisebb egységekre bontjuk és láthatóvá tesszük:

- mindig igyekezzünk az információt valami konkrét, kézzelfogható dologhoz kötni;
- várjuk meg, amíg visszajelzés érkezik arról, hogy az első utasításhoz képet rögzítettek és megjegyezték azt;
- tervezzük meg rendszeresen és közösen a napi/heti teendőket (a szünetben is!);
- jegyezzük azokat be együtt egy határidő naplóba,
- függesszük azt ki a hét napjainak órákra bontásával, a hétvégekre is, órarend formájában, egy jól látható helyen, pl. egy táblán, otthon
- is helyezünk el színes emlékeztető kis memo-cédulákat, jól látható helyen; stb.

- **Kreativitás**

A képi gondolkodó gyerekek felső tagozatban és a középiskolában „**belefuthatnak**” az új tanulási kihívásokba: idegen nyelvek, új tantárgyak, nagyobb tananyag, nagyobb feladatok, elvárások az egyre önállóbb munka terén, stb.

(Egy kisiú egyszer erre azt mondta: „Én már belefutottam!” „Mibe?” – volt a kérdés. „Hát a tanító néni! Meg is ütöttem magam!” – vágta rá a gyerek büszkén.)

A kémiai, matematikai vagy fizikai feladatok **lépésről-lépésre való megoldást** követnek. Az ilyen gyerekek sokszor tudják a jó választ vagy a megoldást, de nem tudnák a lépéseket leírni, hogy hogyan is jutottak el odáig. Sokuknak pedig **a hosszú szöveges tantárgyak** szavakban való **összefoglalása** és leképzése okoz problémát, akár írásban, akár szóban.

Ugyanakkor, ha megszűnik a „bemagolás” korszaka, vagy ha olyan iskolai közegbe kerülnek, olyan képzést, szakmát választanak, ahol megvan az „alkotói szabadság” és saját tempójukban, sajátos kifejezési módjukban érvényesülhetnek, akkor kiemelkedően sikeresek lehetnek.

Kreálni annyit jelent, mint valami újat létrehozni. Egy képekben gondolkodó személy igen kreatív. Egyik fő erőssége később éppen az lehet, hogy képes lényegre törően, de újszerűen, és teljesen más szemszögből a dolgokat látni és összefoglalni.

Ez a történelmi évszámok megjegyzésénél nem segít, de attól még kiváló történelemtanár lehet belőle, aki sajátos stílusával magával ragadja a hallgatóságot. Sőt, mivel kivételes képességei közé tartozik, hogy a dolgok közti összefüggéseket egy pillanat alatt átlássa és azokat mások számára is feltárja, nagyhírű tudós lehet belőle, akinek segítségével újraértelmezhetjük a Történelmet.

A következőkben egy képen gondolkodó középiskolás történelemfüzetéből mutatunk képeket.

A térben elhelyezett rajzok, képek szimbólumokként szolgálnak ennek a gyerekek az információ minden részletének előhívásához, de egy kívülálló nem tud neki ebben segíteni, se a leckét így tőle kikérdezni. Az alábbi diák egy speciális tréningen vett részt, amely által a megtanult a saját tanulási stílusában jegyzetelni.

Részletek egy képekben gondolkodó középiskolás diák történelemjegyzetéből.

III. Részletek egy 11 éves gyermek vizsgálati kiértékeléséből:

„Képi gondolkodás”

Különböző tesztek szerint N. extrém módon képekben, benyomásokban észleli környezetét. Erre utalnak nehézségei is pl. az olvasással, és kényszeres makacssága is.

A képekben való gondolkodás a jobb-oldali agyfélteke sajátossága, ami azonban nem csak több képi asszociációt jelent; ez a gondolkodásnak **képekben történő**, komplex formája. Olyan, mint egy villámgyors, többdimenziós film, amelyek képei az időben és térben egyszerre jelennek meg. Ez egy sokkal gyorsabb, sokkal átfogóbb és sokkal konkrétabb információfeldolgozási módot jelent, mint a verbális adatfeldolgozás. Merőben el is tér attól.

Az illető ui. az első fogalomhoz azonnal egy képet kapcsol és sokszor már meg se hallja a többi szót. Nem is biztos, hogy ugyanazt érti az egyes szavak alatt, amit más, különösen, ha pl. rag vagy névutó tartozik a szóhoz, pl. az **ajtó** nem ugyanaz, mint az **ajtó mögött** vagy az **ajtóban**. Ő ugyanis azonnal egy képet köt hozzá, ami azonban nem biztos, hogy ugyanaz, mint amit mi közvetíteni szeretnénk neki, mert ő a saját asszociációját látja.

Tehát sosem biztos, hogy egy gyerek - s így N. is, akinek viselkedési problémái, ellenállása, makacssága környezetet nagy próbára tette - azért nem fogad szót, mert nincs kedve, vagy, mert „rossz gyerek”, hanem mert pillanatnyi „üzemzavar” támad nála (= dezorientáció).

Ui. az **ajtó = ajtó**, az egy **konkrét dolog, van anyaga, formája, mérete, színe**.

De a **mögött**-höz, vagy a **ban-ben**-hez nem lehet képet kötni. Az önmagában nem jelent semmit. Sőt, a „nem” vagy „ne” szavakhoz sem!

Így az illető – mint N. is – folyamatosan vitatkozik, hogy az nem úgy van, vagy nem úgy volt, és folyamatosan az igazságérzetében sértettnek érzi magát, mert **nagyon erősen a szubjektív valóságában él** és nehezebben tud elrugaszkodni attól. Rugalmatlan, és akár kényszeresen is ragaszkodik a szerinte egyetlen lehetőséghez: ahhoz a képhez, amit elsőre maga előtt látott, és amit ismer.

Az ún. képi gondolkodók közül sokan lesznek különcök és/vagy diszlexiások, mert a képi és verbális információk összehangolása igen nehéz számukra. Ilyenek a nagy alkotó elmék is, a kiváló gondolkodók, művészek. Ők extrém módon vizuális típusok, szinte „látnokok”, mint pl. Einstein, Bill Gates, Leonardo da Vinci vagy John Lennon. Jóval koruk előtt haladnak, sokszor képszerűen megálmodnak valamit, és zseniálist alkotnak.

De gyerekkorukban, sőt – különösen a kevésbé sikeres személyek még felnőtt korukban is – meg nem értettek, butábbnak érzik magukat és környezetük sokszor kevesebbre értékeli őket. A rugalmatlanság, a stressz mértéke és fenti példánk, N. problémamegoldó készsége idővel javulhat, de a képekben való gondolkodásmód alapvetően nem fog változni a mozgástréning után sem, hiszen ez a gyermek egyedi sajátossága, különleges tehetsége.

- **A jövő**

N. később, ha megtanul pozitívan bánni e különleges képességével, könnyebben fogja irányítani, és fel is használni azt. Ha felnövekedve megtalálja valós tehetségét (humor, rajz, szerkezetek tervezése, zene, képzőművészet, irodalom, egyéb...), akkor azokban akár kiemelkedőt is alkothat majd. Egyelőre azonban az iskolai, verbális-szöveges feladatok (baloldali agyfélteke funkciók) dekódolása az átlagnál nehezebb számára.

Mindig és mindenképpen több időt és jobb struktúrát, rendszert szükséges nyújtani neki a feladatok megoldásához, rövid szakaszokra bontva azokat.

Az egyik, jól bevált módszer, (mint az oviban, ahol minden gyerek még túlnyomóan benyomásokban, képekben gondolkodik), ha:

- **fizikailag is láthatóvá tesszük neki a megfoghatatlan fogalmak (idő, sorrend, tér, irányok) vázát és struktúráját,**
- **hogyan segítünk neki a sok, egyszerre feltüremkedő képi információt sorrendbe rendezni, rendszerezni.**

Továbbá:

A környezete (iskolában, otthon) akkor tesz jót vele - most és a későbbiekben is - ha segít a logikus-analitikus és a non-verbális funkciókat konkrétan, vizuálisan is jól összehangolni; ha az időt és a teret kisebb szeletekre szeli, és konkrét, képi formában kézzelfoghatóvá teszi. Pl.:

- Egyszerre csak kis adagokban adagolja a feladatokat;
Vagyis: csak azt, csak annyit, csak úgy és csak akkor mond vagy mutat neki, amit egyszerre fel is tud dolgozni;
- Radikálisan csökkenti a környezeti ingereket (tárgyak, képek, díszítések, zaj, benyomások, változó helyzetek), még ha a gyermek látszólag keresi vagy igényli is azokat;
- Jól látható, jól strukturált, képi megjelenítést hoz létre otthon is, a napi teendőkről és a dolgok helyéről (pl. a falra kiakasztott heti órarendet, még a hétvégét is órákra bontva; a tárgyak helyéről, az iskolai útvonalról képet készít, stb.)
- Tudatosan, a mindennapos dolgokban is, apránként megtanítja neki a környezet auditív és vizuális 'pásztázását' és a lényeg kiszűrését - mint amikor az ember egy nagy élelmiszer áruházban egy bizonyos terméket keres és csak arra fókuszál;
- Rutinná építi be a megoldott feladat lépéseinek és végeredményének leellenőrzését;
- Szükség esetén homokórával, asztali naptárral segít neki hiányzó időérzékében, szemmel láthatóan is egyenlő egységekre bontva az időt, hogy az illető jobban érzékelje, belülről is „lássa”, hogy egy dolog, egy feladat egy meghatározott ideig tart;
- Rendszeresen pihenőket, ingerszegény periódusokat, meditációt (5-10-20 perc) iktat be;

Fontos, hogy:

- az ember **ne** bocsátkozzon se hosszú vitákba vele, se pedig monoton okfejtésekbe,
 - egyrészt, mert a legokosabb gyermek sem mini-felnőtt,
 - másrészt, mert a gyerek egy idő után azokat úgy sem tudja már követni,

hanem:

- rövid, sallangmentes, tőszavas utasításokat adjon, főleg kiegészítők, cirádák, toldalékok, ragok nélkül, (amelyekhez a gyermek egyébként sem tudna képet kapcsolni)
- és ne feledjük, hogy a „**nem**”, vagy a „**most nem**”, kiváló válaszok tudnak lenni...

A legfontosabb, hogy a fizikai és szociális határok konkrét és következetes módon való megszabása biztonságérzetet és stabil keretet nyújtson neki, amíg magától nem lesz képes érzékelni azokat.

Ez esetben is érvényes: a kevesebb = sokszor több.